

PREDLOG PRAKTIČNE POLITIKE

BCBP | office@bezbednost.org | Gundulićev venac 48 | 11000 Beograd

O autoru:

Marko Milošević je rođen 1977. godine. Diplomirao je i stekao zvanje mastera na Katedri za sociologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu. Trenutno je doktorski kandidat na Fakultetu političkih nauka u Beogradu. Baveći se, pre svega, fenomenom društvenog razvoja i bezbednosti, Marko je najveću pažnju u svom dosadašnjem istraživanju posvetio fenomenima privatizacije bezbednosti, učešća Srbije i drugih država iz regiona Zapadnog Balkana u mirovnim misijama, kao i problemima transparentnosti u sektoru bezbednosti.

Teme:

- Nezavisnost nadzora
- Ko su glavni akteri nezavisnog nadzora?
- Vidljivi oblici korupcije u sektoru bezbednosti
- Kapaciteti za nadzor nezavisnih državnih organa i problemi u njegovom sprovođenju
- Preporuke

Kontakt:

marko.milosevic@bezbednost.org

Marko Milošević

NEZAVISNI DRŽAVNI ORGANI I BORBA PROTIV KORUPCIJE

Novembar 2012.

U društvima u tranziciji korupcija predstavlja veliki izazov za normalno funkcionisanje državnog aparata, a posledično i za funkcionisanje sektora bezbednosti. U drugoj polovini protekle decenije usvojeni su zakoni kojima su uspostavljene institucije nezavisnog nadzora u Srbiji. One su veoma aktivne kada je reč o nadzoru korupcije u sektoru bezbednosti, a njihov potencijal za nadzor povećan je i činjenicom da imaju pristup tajnim podacima. Ovo je važan instrument u nadzoru rada jako zatvorenog sektora bezbednosti. Utoliko je i borba protiv korupcije u ovom sektoru usmerena i na ona sumnjiva postupanja koja su pokrivena „velom tajni“ kako bi se zloupotrebe sklonile od očiju javnosti.

Glavni funkcionalni nosilac ove borbe jeste Agencija za borbu protiv korupcije (u daljem tekstu: Agencija), a za njom slede Državna revizorska institucija i Komisija za zaštitu prava u javnim nabavkama (u daljem tekstu: Komisija). Indirektnije uključene u borbu protiv korupcije su i institucije Zaštitnika građana i Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti (u daljem tekstu: Poverenik).

U tekstu koji sledi biće prikazani domet i obuhvat raspoloživih instrumenata za borbu protiv korupcije, kojima raspolažu ove institucije, iako većina njih nema u svojim misijama eksplicitno definisanu ovu misiju.

Nezavisni državni organi imaju važnu ulogu u nadzoru i kontroli rada državnih organa, pa tako i u nadzoru sektora bezbednosti. Ove organe bira Narodna skupština, u skladu sa zakonima koji regulišu njihov delokrug rada. Zakoni definišu nezavisnost rada ovih organa i proklamuju zabranu ometanja njihovog rada. Njima su prilikom vršenja kontrole data ovlašćenja pristupa tajnim podacima svih nivoa tajnosti (uz obavezu čuvanja tajne), te podacima koji se odnose na sve vrste nabavki (javne, poverljive i male vrednosti), kao i podacima o ljudskim i materijalnim resursima organa koje kontrolišu. Čelni ljudi ovih organa biraju se na period od 5 ili više godina¹. Zaštitnika (na 5 godina), Poverenika (na 7 godina), Državnog revizora (na 5 godina) i predsednika Komisije (na 5 godina) bira Narodna skupština, dok se direktor Agencije (na 5 godina) bira javnim konkursom. Svi ovi organi su za svoj rad odgovorni Narodnoj skupštini, kojoj podnose godišnje izveštaje. Stručnost kadra u ovim institucijama obezbeđena je uslovima za prijem kandidata propisanim u zakonima koju regulišu njihove oblasti delovanja i/ili u Zakonu o državnim službenicima². Takođe, mandat čelnih ljudi ovih institucija duži je od mandata Vlade i Skupštine, čime se nastoji prevazići uticaj vladajućih stranaka na personalna rešenja unutar ovih organa. Čelnici mogu biti prevremeno razrešeni funkcije, ali u dosadašnjoj praksi (od 2005. godine) nije bilo slučajeva smene ovih čelnika tokom dva dosadašnja izborna ciklusa (2008. i 2012. godine). Dosadašnja praksa pokazala je da ove institucije odgovorno, kompetentno i nepristrasno sprovode nadzor korupcije u sektoru bezbednosti. Takav odnos uticao je na to da javnost ima dosta poverenja u rad ovih institucija.

Ko su glavni akteri nezavisnog nadzora?

Agencija za borbu protiv korupcije, kao jedna od najvažnijih institucija u borbi protiv korupcije, počela je rad januara 2010. godine. Kao institucija sa jakim preventivnom ulogom, ona treba da, u koordinaciji sa drugim organima javne vlasti, civilnim sektorom, medijima i javnošću, poboljša stanje u oblasti borbe protiv korupcije. Agencija pre svega ima zadatak da kontroliše imovinu političkih funkcionera i povezanih lica, rešava sukobe interesa, kontroliše trošenje tokom izbornih kampanja, nadzire finansiranje političkih partija, uspostavlja međunarodnu saradnju u borbi protiv korupcije, te pokreće inicijative za donošenje ili izmenu postojećih zakonskih i podzakonskih rešenja u oblasti borbe protiv korupcije. Delokrug rada Agencije i njena ovlašćenja definisani su Zakonom o Agenciji za borbu protiv korupcije³, Zakonom o finansiranju političkih aktivnosti⁴ i Zakonom o opštem upravnom postupku⁵. U borbi protiv korupcije Agencija može izricati mere upozorenja funkcionerima, potom mere javnog objavljivanja preporuka za razrešenje sa dužnosti, odnosno mere javnog objavljivanja povrede Zakona o Agenciji. Nakon izricanja ovih mera, Agencija pokreće inicijativu za razrešenje funkcionera i podnosi je organu u kome funkcioner radi, uz obavezu izveštavanja Agencije o preduzetim merama u roku od 60 dana. U slučaju povrede zakona, Agencija obaveštava nadležni organ radi pokretanja disciplinske, prekršajne ili krivične odgovornosti, uz obavezu izveštavanja Agencije o preduzetim merama u roku od 90 dana.

Državna revizorska institucija osnovana je 2005. godine Zakonom o državnoj revizorskoj instituciji i predstavlja najviši organ revizije javnih sredstava Republike Srbije. Kao samostalan i nezavisan organ, ova institucija podnosi redovne godišnje izveštaje Narodnoj skupštini Srbije. Glavni zadatak ove institucije jeste reviziranje javnih sredstava, donošenje i izmena podzakonskih akata, predlaganje zakona Narodnoj skupštini, propisivanje kriterijuma za vršenje revizije po međunarodnim standardima i obučavanje revizora. Delokrug rada DRI propisan je Zakonom o državnoj revizorskoj instituciji⁶ i pratećim podzakonskim aktima. U okviru svojih ovlašćenja Revizor može od organa u čijem su radu uočene

nepravilnostima zahtevati da primeni mere ispravke postojećeg stanja. U zavisnosti od veličine nepravilnosti, Revizor može sledstveno podnositi krivične ili prekršajne prijave ili tražiti razrešenje odgovornog lica, kao i izvestiti Narodnu skupštinu o uočenim nepravilnostima u radu državnog organa.

Komisija za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki jeste treći nezavisni državni organ koji ima direktnu nadzornu ulogu. Iako je rad ove institucije utemeljen na Zakonu o javnim nabavkama iz 2008. godine⁷, na njeno osnivanje čekalo se dve godine, tačnije tek je u oktobru 2010. godine Narodna skupština izabrala prve članove ove Komisije. Kao drugostepeni organ, ova Komisija može da usvaja ili odbacuje žalbe (zaključkom ili rešenjem) ponuđača i/ili Uprave za javne nabavke, javnog pravobranioca ili drugog državnog organa koji nadzire poslovanje naručioca (u slučajevima kada je reč o povredi javnog interesa). Podneti zahtev ima „automatsko suspenzivno dejstvo“, što znači da se postupak javne nabavke obustavlja do rešavanja zahteva. Kako ovaj instrument ne bi služio sabotiranju javnih nabavki, zakonom su propisani tačni rokovi i uslovi u kojima se zahtev za zaštitu prava može podneti. Obustava javne nabavke ne stupa na snagu jedino onda kada bi značajno ugrozila interese Republike Srbije.

Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti prevashodno se bavi dvema delatnostima navedenim u svojoj tituli, a te aktivnosti posledično utiču na prevenciju korupcije. Zakonom o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja⁸ ustanovljena je 2004. godine i institucija Poverenika, a njegove ingerencije proširene su i na zaštitu podataka o ličnosti donošenjem zakona⁹ koji reguliše ovu oblast 2008. godine. U borbi protiv korupcije instrument slobodnog pristupa informacijama od javnog značaja omogućio je onima koji traže informacije da te podatke dobiju na zakonom utvrđen način, odnosno omogućio je da bude sankcionisano nepostupanje državnih organa po tim zahtevima. Ovo pravo je naknadno i definisano Ustavom RS, a samim zakonom uvedena je i obaveza državnih organa da objavljuju Informator – publikaciju koja sadrži tipske informacije o organu javne vlasti – što će omogućiti kontrolu i nadzor nad tim organom. Poverenik može da donosi rešenja koja su izvršna (nema mogućnosti žalbi na njegova rešenja), ali njihovo izvršenje obezbeđuje Vlada RS. Takođe, poslednjim izmenama zakona ovaj organ dobio je i izvršna ovlašćenja, odnosno ovlašćenje da novčanim kaznama u iznosu do 200.000 dinara kažnjava organe za nepostupanje.

Zaštitnik građana jeste institucija čije je postojanje definisano u Ustavu¹⁰, a čiji su delokrug rada i ovlašćenja definisani Zakonom o zaštitniku građana iz 2005. godine¹¹. U borbi protiv korupcije najvažniji je rad ove institucije u oblasti *dobre uprave*. Zaštitnik može da preporuči razrešenje funkcionera ili da inicira disciplinski postupak, ali i da podnosi zahtev za pokretanje prekršajnog i krivičnog postupka, kao i da predloži usvajanje nekog zakona ili podzakonskog akta.

Vidljivi oblici korupcije u sektoru bezbednosti

Građani imaju priliku da se redovno, tačnije jednom godišnje, upoznaju s izveštajima nezavisnih državnih organa koji se odnose na prethodnu godinu. Ove izveštaje organi podnose Narodnoj skupštini u martu svake godine, a dostupni su i na internet prezentacijama tih institucija. Takođe, postoje i prilike kada ovi organi javno objavljuju vanredne izveštaje. Odnedavno, izmenama Poslovnika, Narodna skupština ima obavezu da razmatra ove izveštaje (što do sada nije bila praksa), mada nisu predviđene nikakve konsekvence za uočene nepravilnosti u radu.

Kada je reč o akterima sektora bezbednosti, može se primetiti da su tri posmatrane institucije (MO, MUP i BIA) retko pominjane u izveštajima ovih nadzornih tela. Tako, Godišnji izveštaj Agencije pominje jedino

MUP (u oblasti potencijalne saradnje i unapređenja poslovanja Agencije). U izveštaju Komisije ne pominje se u poslednjoj godini nijedan od ovih aktera. Državni revizor je pak prvi put kontrolisao rad MUP-a i MO (završni računi ovih ministarstava za 2010. godinu), što je dovelo do zahteva za podnošenje prekršajnih prijavi protiv 5 pripadnika MUP-a i 2 pripadnika MO.¹² Kako je revizor istakao, od 193 prijave koje je podneo, sud je doneo samo 7 pravosnažnih presuda, kao i 15 presuda u prvom stepenu. Takođe, kazna od 20.000 dinara za zloupotrebe u javnim nabavkama smešno je mala i nefunkcionalna, te se on zalaže za pooštavanje kaznene politike.¹³ Zaštitnik građana je u izveštaju za 2011. godinu intervenisao kada je u pitanju bilo ostvarivanje prava na dobru upravu kako bi bio smanjen rizik od pojave korupcije. Naime, zbog prevelikih gužvi prilikom izdavanja ličnih dokumenata, Zaštitnik je predložio niz mera koje je MUP delimično ili u celosti prihvatio. Utvrđeno je da je kvalitet rada ovog Ministarstva nešto bolji, čime je i smanjena mogućnost zloupotrebe položaja time što bi se ova dokumentacija građanima izdavala „preko veze ili za sticanje materijalne koristi“.¹⁴ U godišnjem izveštaju Poverenika za 2010. godinu iznesena je ocena¹⁵ da je najveći broj uskraćenih informacija građanima bio u vezi sa raspolaganjem javnim sredstvima i sumnjom na korupciju.

Beogradski centar za bezbednosnu politiku poslao je tokom 2012. godine niz upitnika (i dobio odgovore na njih) nezavisnim državnim organima, želeći da iscrpnije utvrdi efekte i domete njihove borbe protiv korupcije u sektoru bezbednosti. Na osnovu tih saznanja, u protekle dve godine (2010–2012) bilo je nekoliko slučajeva koje BCBP može uvrstiti u „[rizična mesta od pojave korupcije](#)“.

Državna revizorska institucija je, nakon objavljivanja izveštaja revizije za 2010. godinu kojim su obuhvaćeni i Ministarstvo odbrane i Ministarstvo unutrašnjih poslova, predala zahtev za pokretanje prekršajnih prijavi protiv 5 lica iz MUP-a i protiv 2 lica iz MO, mada dalja sudbina ovih prijavi nije poznata. U toj godini je, osim ova dva ministarstva, DRI izvršila reviziju 42 druga pravna lica i podnela 181 prijavu protiv državnih funkcionera, a od toga protiv 7 funkcionera iz sektora bezbednosti.¹⁶

Agencija za borbu protiv korupcije je tokom 2010. godine dobila 15 predstavi građana koje su se odnosile na korupciju u MUP-u i jednu koja se odnosila na BIA, dok je u 2011. godini bilo 15 predstavi protiv MUP-a i jedna protiv Ministarstva odbrane. U ovom periodu, Agencija nije kontrolisala imovinu pripadnika VOA, VBA i BIA, jer se nije javila „*ad hoc* potreba“ za kontrolisanje pripadnika ovih službi, niti su oni bili obuhvaćeni godišnjim planom provere funkcionera.¹⁷ U avgustu 2012. godine Agencija je podnela prekršajnu prijavu protiv bivšeg ministra odbrane Dragana Šutanovca zbog neprijavljene imovine (što je bila njegova zakonska obaveza). Kako Agencija nema mandat da vrši istražne radnje, ova prijava je podneta nadležnom tužilaštvu.¹⁸ U javnosti se mogu naći i komentari o tome kako se postupci protiv funkcionera pokreću tek nakon njihovog odlaska s vlasti, „što ostavlja gorak ukus u ustima“.¹⁹

U odgovoru na upitnik BCBP-a²⁰ Komisija je navela da je u posmatranom periodu primila jedan zahtev za zaštitu prava koji je pokrenut protiv BIA, 24 zahteva protiv MUP-a i 26 zahteva protiv MO. Od toga, usvojeno je 19 zahteva i obustavljen je proces javne nabavke u MO, a 6 zahteva je odbačeno, dok je jedan još bio u postupku rešavanja. U MUP-u je usvojeno 13 zahteva i obustavljen je proces nabavke, dok su ostali zahtevi odbačeni, kao i zahtev za zaštitu prava tokom nabavke čiji je naručilac BIA. Uvidom u listu dostupnih rešenja²¹ može se utvrditi da je najveći broj zahteva vezan za nabavke svakodnevnih potrepština (kancelarijski pribor, održavanje, prehana, garderoba). Nabavke specifičnih stvari za potrebe sektora bezbednosti (naoružanje, posebna oprema itd.) najčešće se obavljaju u skladu sa Uredbama o poverljivim nabavkama.²²

Poverenik je tokom 2010. godine registrovao 2 žalbe protiv VBA, 1 protiv BIA i 167 protiv MUP-a. Od toga, rešeno je 124 žalbe pokrenute protiv MUP-a (93 su bile osnovane), od kojih se 8 odnosilo na moguću korupciju. Žalba protiv BIA koja se odnosi na javne nabavke još uvek se procesuirala. Tokom 2011. godine povodom rada MUP-a upućene su čak 202 žalbe, kao i jedna žalba protiv BIA. Od žalbi upućenih MUP-u, 44 je rešeno, od čega je 39 bilo osnovano, a 23 bi mogle da imaju elemente korupcije. Žalba protiv BIA još uvek je u procesu rešavanja, ali se ne odnosi na moguću korupciju. Ukoliko neka institucija ne izvrši Poverenikovo rešenje, Vlada RS treba da obezbedi izvršenje tog rešenja, ali se to u dosadašnjoj praksi nikad nije dogodilo.

Ombudsman je u protekle dve godine zabeležio nekoliko slučajeva koji predstavljaju *rizik od pojave korupcije*. Jedna od važnijih aktivnosti koju je preduzeo Ombudsman predstavlja objavljivanje vanrednog izveštaja o preventivnoj kontrolnoj poseti BIA.²³ U ovom slučaju nije reč o radu BIA koji je povezan sa korupcijom, već o upotrebi (i interpretaciji) zakonskih ovlašćenja BIA zarad provere kandidata za izbor sudija. Nekolicina oštećenih građana obratila se Ombudsmanu želeći da zaštiti svoja prava, te je na osnovu vanredne kontrolne posete Zaštitnik sastavio pomenuti izveštaj sa preporukama. Preporuke su bile upućene BIA, ali i drugim organima. Bezbednosno-informativna agencija ispunila je u najvećoj meri preporuke Zaštitnika građana.²⁴ Drugi sličan slučaj u kome je BIA upotrebljena za bezbednosnu proveru zaposlenih odnosi se na Agenciju za kontrolu letenja. Naime, u pomenutom slučaju BIA je za potrebe Agencije za kontrolu letenja izvršila bezbednosnu proveru zaposlenog ove Agencije, nakon čega je proveravanoj osobi prekinut radni odnos. Problem je u tome što je provera rađena na osnovu poverljivog podzakonskog akta, koji datira još iz vremena postojanja SFRJ. Rezultat i ove aktivnosti bilo je usvajanje (kreiranjem podzakonskog akta) preporuke Zaštitnika o utvrđivanju tačnog kruga institucija koje BIA kontraobaveštajno štiti, jer je za Zaštitnika „neprihvatljivo postojanje poverljivih podzakonskih akata”.²⁵ Oba slučaja su indikativna, jer se odnose na netransparentno i nedovoljno zakonski utvrđeno upravljanje ljudskim resursima (zloupotrebom aktera sektora bezbednosti), što predstavlja rizik od pojave korupcije u sektoru bezbednosti.

Tokom kontrole Zaštitnik je nekoliko preporuka dao Ministarstvu odbrane (najmanje 3 slučaja), dok se preporuke Ministarstvu unutrašnjih poslova najviše odnose na nečovečno postupanje. Jedna preporuka iz oblasti dobre uprave u vezi je sa rizikom od pojave korupcije. Reč je o preporuci da se poboljša rad ovog Ministarstva kada je u pitanju izdavanje ličnih dokumenata građanima, što je MUP delimično usvojio. U Ministarstvu odbrane je pak indikativan slučaj zaposlenog u VOA, koji je zbog nepovoljne ocene dobio premeštaj na drugo radno mesto, par stotina kilometara od mesta stanovanja. Žalba se odnosila na nezakonito i pristrasno ocenjivanje zaposlenog, a Zaštitnikova preporuka²⁶ bila je da zaposleni bude vraćan na prethodno radno mesto ili na mesto istog ranga unutar MO, kao i da ocenjivanje rada bude ponovljeno i utemeljeno na zakonu i podzakonskim aktima. Ishod ovog slučaja još uvek nije poznat javnosti. Dakle, Zaštitnik građana najviše se fokusirao na upravljanje ljudskim resursima u institucijama sektora bezbednosti.

Kapaciteti za nadzor nezavisnih državnih organa i problemi u njegovom sprovođenju

U odnosu na ovu praksu s pravom se valja upitati šta su, zapravo, ove institucije u mogućnosti da kontrolišu. Naime, iako zakon daje određena ovlašćenja, „đavo uvek čuči u sitnicama”. Tako je delanje nezavisnih državnih organa najčešće sputano manjkom dodeljenih resursa za rad. Svi navedeni nezavisni

državni organi nemaju dovoljan broj zaposlenih u odnosu na broj sistematizovanih radnih mesta. Iako je podzakonskim aktima predviđen, broj zaposlenih je često manji zbog nedovoljnog ili loše strukturisanog budžeta koji je dodeljen ovim institucijama. Osim ljudskih resursa, često im nedostaju i adekvatan prostor i oprema, pa tako Ombudsman odnedavno ima sedište na jednoj adresi, a ne na nekoliko (i dalje nedovoljan prostor), dok je Agencija za borbu protiv korupcije dobila prostorije tako što je država kupila diskutabilnu nekretninu umesto da joj (Agenciji) Uprava za zajedničke poslove dodeli prostor na koji zakonom imaju pravo. Ovom kupovinom je i potkopan kredibilitet te institucije zbog kontroverznog vlasništva nad nekretninom²⁷. Revizor pak ima problema i sa prostorom i sa ljudstvom, jer, po njegovim rečima, „revizori na tržištu zarađuju više nego što država može da ih plati“, a smešteni su na četiri lokacije u Beogradu, što otežava svakodnevnu komunikaciju i povećava troškove. Ni Poverenikovo osoblje nije u punom sastavu, što i ovoj instituciji otežava rad.

	Agencija za borbu protiv korupcije	Državna revizorska institucija	Komisija za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki	Zaštitnik građana	Poverenik za slobodan pristup informacijama od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti
Broj sistematizovanih radnih mesta	123	416	70	54	69
Broj zaposlenih	113	129	36	47/74 (+ privremeno zaposleni i zamene)	40
Prostorije za rad	Odnedavno obezbeđen, ali spornom kupovinom nekretnine od supruge „kontroverznog biznismena“	Na četiri odvojene lokacije u Beogradu	Ima prostorije	U skorije vreme dobijene adekvatnije prostorije, ali lift nije radio, te osobe sa invaliditetom nisu mogle da dođu do Ombudsmana	Ima prostorije

Tabela 1: Pregled ljudskih i materijalnih resursa nezavisnih državnih organa (Prema dostupnim podacima iz Informatora ovih institucija)

Osim ovih nedostataka, problem predstavlja i odnos sa nadležnim organima Vlade. Naime, odnos Vlade prema nezavisnim državnim organima najviše nalikuje odnosu roditelja prema pastorcima – oni su kao nužno zlo, a neretke su prilike u kojima se ovim institucijama uskraćuje pomoć, odnosno zakonom obavezujuća podrška. Mera njihove nezavisnosti ogleda se u dodeli prostora za rad, ljudskih i materijalnih resursa, obezbeđivanju izvršenja rešenja, prolongiranju rokova za usvajanje podzakonske regulative, kao i probijanjem rokova za izbor i reizbor čelnih ljudi ovih institucija. U intervjuima medijima, predstavnici ovih institucija ističu da su često izloženi pritiscima. Tako, na primer, Državni revizor navodi da je na njegovu instituciju vršen direktan i indirektan pritisak²⁸, mada je u odgovoru na upitnik BCBP-a odrično odgovorio na pitanje da li je bilo ovakve vrste pritisaka iz sektora bezbednosti.²⁹ Reizbor Zaštitnika građana „visio je o koncu“ u poslednjem mandatu, pri čemu je pretila opasnost da će isteći zakonom predviđen rok za ovu aktivnost, a slično se dogodilo i tokom reizbora Poverenika. Agenciji za borbu protiv korupcije greškom je uskraćen budžet, koji je dat instituciji koja je u 2010. godini ugašena – Republički odbor za rešavanje o

sukobu interesa. Naredne godine ovakva praksa je nastavljena: uputstvo za pripremu budžeta za 2011. godinu dospelo je na adresu Agencije 7 dana pre isteka roka za predaju budžeta, jer je prethodno poslato na adresu pomenutog ugašenog odbora. Na adresu ovog obora pojedina ministarstva i dalje šalju dopise umesto da ih šalju Agenciji.³⁰ Indikativnu meru diskriminacije prema ovim organima predstavlja i rebalans budžeta 2011. godine, kada su ovim telima nesrazmerno ukinuta sredstva između 14% i 30%.³¹

Još jedan problem koji onemogućava efikasan nadzor nezavisnih državnih organa predstavlja i relativna „mladost“ nekih institucija, poimence Revizora i Agencije. Naime, Revizor je, uzorkujući svake godine organe koje će kontrolisati, prvi put radio reviziju MO i MUP-a, dok BIA još nije došla na red. Tokom kontrole ova institucija je vršila proveru zakonitosti trošenja sredstava, dok drugu funkciju, proveru svrsishodnosti nabavki, još nije počela da praktikuje. U odgovorima na upitnik BCBP-a rečeno je da Revizor tek treba da počne da kontroliše svrsishodnost, i to od 2013. godine. Da bi ovo bilo sprovedeno, potreban je odabrani kadar koji se razume u poslovanje kontrolisane institucije, što je resurs kojim DRI još uvek nedovoljno raspolaže. Odsustvo ove vrste kontrole dovelo je i do slučaja u kome je BIA, pozivajući se na Uredbu o nabavci sredstava za posebne namene, kupila nameštaj za svoje kancelarije od firme verenice jednog od potpredsednika tadašnje Vlade. Strahuje se da ovo nije jedini slučaj nenamenskog trošenja sredstava poreskih obveznika, koje prolazi zahvaljujući nedovoljno razvijenim kapacitetima za kontrolu i nadzor.

Nameštaj za posebne namene

U decembru 2011. godine Bezbednosno-informativna agencija kupila je nameštaj za opremanje svojih prostorija u vrednosti od 7.232.301 dinara.³² Iako bi ova nabavka podlegala odredbama Zakona o javnim nabavkama, koji propisuje procedure raspisivanja tendera i izbora najbolje ponude, naručilac se opredelio da se pozove na Uredbu³³ i izbegne javni nadzor nabavke i trošenja sredstava građana izdvojenih za BIA. Problem je u tome što pomenuta Uredba služi za nabavku sredstava posebne namene, dakle za nabavku različitih tehničkih sprava, oružja, specijalnih vozila itd. Građanima ostaje nepoznato po čemu je taj nameštaj poseban i ima li potrebe (i opravdanosti) za kupovinu takvog (ako je to upošte) modifikovanog nameštaja. Indikativno je i to da je vlasnica firme koja je obezbedila nameštaj zapravo verenica jednog od potpredsednika tadašnje Vlade, te da joj, po istraživanju novinara *Pištaljke*, to nije bio prvi put da posluje sa državnim organima i da je već bilo žalbi na poslovanje ove firme.³⁴

Agencija za borbu protiv korupcije radi tek dve godine, a to utiče i na domet kontrole imovine funkcionera. Upitani da li su u svojoj dosadašnjoj praksi uočili nedoslednosti u prijavljenoj imovini funkcionera (u sektoru bezbednosti), odgovorili su: „U postupku provere nisu uočene nedoslednosti u prijavljivanju imovine navedenih funkcionera, ali treba imati u vidu da su pojedini podneli samo jedan, a neki dva izveštaja, zbog čega je u tako kratkom periodu praćenja veoma teško uočiti nedoslednosti i nesklad između imovine i prihoda. Treba imati u vidu da se tek nakon perioda dužeg od 2 godine (koliko Agencija funkcioniše) suštinski može govoriti o pravom praćenju i kontroli imovine funkcionera.“³⁵

Moguća poboljšanja rada nezavisnih državnih organa u borbi protiv korupcije

Pored nedostatka ljudskih i materijalnih resursa, a katkad i političke volje, na rad nezavisnih državnih organa utiču i neke sistemske prepreke, kao što su postojanje određenih, odnosno nepostojanje određenih ovlašćenja. Jednu od najvećih prepreka za efikasnu borbu predstavlja i jedno rešenje u Zakonu o prekršajima³⁶. Kako prekršaj zastareva u roku od godinu dana, prema rečima predstavnika DRI, „za većinu prekršaja sankcionisanih navedenim priopisom, ukoliko se revidiraju akti o proteklom poslovanju korisnika javnih sredstava, zastarelost nastupiti pre nego što postupak revizije počne“³⁷. Ista ograničenja važe i za postupanje Poverenika, Agencije i Ombudsmana. Utoliko su, u odgovorima na upitnik BCBP-a, i Poverenik i Revizor bili saglasni u iskazu da Zakon o prekršajima treba korigovati, te rok zastarevanja produžiti sa jedne na tri (predlog Revizora), odnosno na pet (predlog Poverenika) godina.

Pomenuta vrsta međe može se prevazići ukoliko nezavisni državni organi sprovode vanredne kontrole i nadzor, za šta treba povoda. Taj povod je najčešće neka vrsta insajderske informacije, odnosno upozorenja nekoga iz sistema ili nekoga ko je oštećen na to da postoji nepravilnost u radu. Ovde pak dolazimo i do drugog ograničenja, a to je nedovoljna zaštita uzbunjivača. U praksi se pokazalo da trenutno (pod)zakonsko rešenje³⁸ ne nudi dovoljne garancije zaštite, a samim tim ne ohrabruje pojedince da prijavljuju slučajeve korupcije u svojoj radnoj sredini. Rešenje ovog problema leži u zakonskom regulisanju (a ne u regulisanju pravilnikom, kao do sada) zaštite uzbunjivača, te davanjem statusa *lex specialis* tom zakonu. To bi značilo da bi ovaj zakon imao pravo prvenstva u odnosu na druge zakone u oblastima koje mogu imati veze sa korupcijom.³⁹ Došlo je do izvesnih pomaka u ovom smeru, jer je Poverenik sastavio radnu grupu za izradu Nacrta zakona o zaštiti uzbunjivača.⁴⁰ Ovaj nacrt bi trebao da bude u skladu sa Rezolucijom parlamentarne skupštine Saveta Evrope 1729 (iz 2010. godine).⁴¹ Na taj način bi se i zahvat zaštite proširio kako na javni, tako i na privatni sektor, ali i na oružane snage i specijalne službe. Takođe, odredbe zakona bi po ovoj rezoluciji trebalo dodatno da kodifikuju i oblasti iz Zakona o radu, Zakona o javnom informisanju, Krivičnog zakonika, Zakona o krivičnom postupku, kao i specifične antikorupcijske prakse.

Zaštita „duvača u pištaljku“ u Srbiji

Od jula 2011. godine lica koja upozoravaju na korupciju mogu ostvariti pravo na zaštitu u skladu sa odredbama „Pravilnika o zaštiti uzbunjivača“⁴². Ovaj akt predviđa da uzbunjivač/„duvač u pištaljku“ (*eng. whistleblower*) može biti zaštićen od toga da ne bude otpušten i da ne doživi diskriminaciju na radnom mestu gde je prijavio korupciju. Ipak, mere zaštite garantovane ovim pravilnikom nisu velike – ukoliko se poslodavac sveti uzbunjivaču, Agencija će javno objaviti ime poslodavca na svojoj internet prezentaciji. Slučaj zaštite uzbunjivača u zdravstvu, Bojane Bokorov, koja je upozoravala na korupciju u svom institutu govori o manjkavosti ove zaštite. Ona je, naime, dobila otkaz na medicinskom fakultetu⁴³, gde je takođe radila. Iako se uzbunjivačima u Srbiji garantuje anonimnost, uveliko su poznata imena najznačajnijih uzbunjivača, što dovoljno govori o efikasnosti ove zaštite u Srbiji. Da situacija bude gora, zaštita uzbunjivača u sektoru bezbednosti je još kompleksnija, jer se za otkrivanje zloupotreba označenih nekim stepenom tajnosti, po odredbama Zakona o tajnosti podataka, uzbunjivač može i krivično goniti za

nanošenje štete nacionalnoj bezbednosti (za razliku od prekršajne odgovornosti sa kojom su suočeni uzbunjivači u drugim oblastima).

Postoji prostor da se poveća efikasnost rada Poverenika. Naime, kako Vlada ne izvršava Poverenikova rešenja (nijedno rešenje u dosadašnjoj praksi), potencijalno rešenje ovog problema može biti proširenje Poverenikovih nadležnosti. U odgovoru na upitnik BCBP-a, Poverenik je odgovorio da bi „najbolje rešenje bilo kada bi Poverenik imao ovlašćenje da sam vodi prekršajni postupak, kakve prakse postoje u uporednom pravu (npr. u Sloveniji)⁴⁴. Međutim, sa stanovišta postojećih uslova rada i time ograničenih kapaciteta službe Poverenika, to za sada ne bi bilo realno u uslovima prekomerne opterećenosti poslovima iz okvira sadašnje nadležnosti.“⁴⁵

Zaključak

Od nastanka prvih nezavisnih državnih organa u Srbiji (2004. godine, osnivanjem službe Poverenika) pa do danas proteklo je malo vremena da bi sve ove institucije ustalile svoj rad. Od zakonskog proglašenja pa do personalnog postavljanja obično je prolazilo dragoceno vreme – Zaštitnik je ozakonjen 2005. godine, a prvi i sadašnji Zaštitnik imenovan je tek 2007. godine. I u slučaju Državnog revizora bila je slična dinamika – Zakonom iz 2005 predviđeno je formiranje institucije, izbor Saveta institucije obavljen je 2007. godine, a sistematizacija radnih mesta 2010. godine. Dodatno kašnjenje donošenja podzakonske regulative samo je još više kočilo rad ovih institucija. To što Vlada nije podržala ova tela indikator je za to da ona, zapravo, više predstavljaju fasadu za ispunjavanje uslova evropskih integracija nego što ih Vlada ozbiljno shvata. Nasuprot ovim zamerkama, u javnosti je uočena stručnost i harizma čelnih ljudi ovih institucija, odakle dobrim delom ove institucije i crpu svoj legitimitet. Preciznih pokazatelja uspešnosti borbe protiv korupcije u sektoru bezbednosti dakako nema – ove institucije nemaju završnu reč, već je imaju Vlada i pravosuđe. Ipak, ove institucije predstavljaju važne aktere u borbi protiv korupcije, čiji se integritet vremenom povećava. Pokazatelj toga jeste i činjenica da čelni ljudi ovih institucija nisu smenjeni nakon smene vlasti 2012. godine, dok ta sudbina nije zaobišla druge čelnike, poput Guvernera Narodne banke Srbije. Takođe, ovlašćenja data ovim organima, kao i rezultati njihove dosadašnje prakse, pružili su javnosti uvid u aktivnosti aktera sektora bezbednosti i ojačali javni nadzor aktera sektora bezbednosti.

Preporuke

1. Za Vladu RS: Sistematizacijom treba obezbediti predviđenu uposlenost kadra u svim navedenim institucijama.
2. Za Vladu RS: Treba dodeliti adekvatne prostorije (DRI) i sredstva za rad nezavisnim državnim institucijama.
3. Za Vladu RS: Treba izmeniti Zakon o prekršajima, član 76, stav 1, produženjem roka zastarevanja sa 1 na 3–5 godina.
4. Za Poverenika i Ombudsmana: Treba napraviti nacrt zakona o zaštiti uzbunjivača u skladu sa Rezolucijom SE 1729.
5. Za Vladu RS: Treba usvojiti Zakon o zaštiti uzbunjivača.
6. Za Vladu RS: Treba usvojiti Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, koji je Vlada utvrdila 26. 1. 2012. godine.
7. Za pravosuđe: Treba obezbediti procesuiranje po hitnom postupku slučajeva vezanih za korupciju.

Izvori:

„Ustav RS.“ *Službeni glasnik RS* 98/2006.

„Zakon o Zaštitniku građana.“ *Službeni glasnik RS* 79/2005 i 54/2007.

„Zakon o državnoj revizorskoj instituciji.“ *Službeni glasnik RS* 101/2005, 54/2007 i 36/2010.

„Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja.“ *Službeni glasnik RS* 120/2004.

„Zakon o javnim nabavkama.“ *Službeni glasnik RS* 116/08.

„Zakon o Agenciji za borbu protiv korupcije.“ *Službeni glasnik RS*, br. 97/2008, 53/2010 i 66/2011.

„Zakon o finansiranju političkih aktivnosti.“ *Službeni glasnik RS*, br. 43/2011.

„Zakon o opštem upravnom postupku.“ *Službeni list SRJ*, br. 33/97 i 31/2001 i *Službeni glasnik RS*, br. 30/2010.

„Zakon o državnim službenicima.“ *Službeni glasnik RS*, br. 79/2005, 64/2007, 67/2007, 116/2008 i 104/2009.

„Zakon o zaštiti podataka o ličnosti.“ *Službeni glasnik RS* 97/2008 i 104/2009.

„Zakon o prekršajima.“ *Službeni glasnik RS*, br. 101/2005, 116/2008 i 111/2009.

„Uredba o sredstvima za posebne namene.“ *Službeni glasnik RS*, br. 29/2005.

„Uredba o sredstvima posebne namene.“ *Službeni glasnik RS*, br. 82/2008.

„Uredba o određivanju sredstava za posebne namene za potrebe Bezbednosno-informativne agencije.“ *Službeni glasnik RS*, br. 21/2009.

Agencija za borbu protiv korupcije. „Pravilnik o zaštiti lica koje prijavisu sumnju na korupciju.“

<http://www.acas.rs/images/stories/Pravilnik_o_zastiti_uzbunjivaca.doc>.

„Rezolucija parlamentarne skupštine Saveta Evrope 1729.“

<<http://assembly.coe.int/main.asp?link=/documents/adoptedtext/ta10/eres1729.htm>>.

BCBP. „Odgovori na upitnike Beogradskog centra za bezbednosnu politiku upućen Povereniku, Agenciji za borbu protiv korupcije, Državnoj revizorskoj instituciji, Komisiji za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki i Zaštitniku građana.“ Beograd, mart 2012.

Medijski i drugi izvori:

Information Commissioner Republic of Slovenia, *Competencies*. <<https://www.ip-rs.si/index.php?id=235>>.

Marko Milošević. „Kako da izgrade integritet nezavisne institucije koje se bore protiv korupcije u Srbiji?“ Beograd: BCBP, septembar 2011.

<http://www.bezbednost.org/upload/document/milosevic_2011_kako_da_izgrade.pdf>.

„Poslovi Đelićeve verenice (I) – BIA tajno kupuje nameštaj.“ *Pištaljka*, 22. 2. 2012.

<<http://pistaljka.rs/home/read/195>>.

„Bojana Bokorov: kako sam ja to zaštićena?“ *Pištaljka*, 7. 6. 2012. <<http://pistaljka.rs/home/read/230>>.

„Pod lupom revizora svaki javni dinar.“ *Politika*, 27. 8. 2012.

<<http://www.politika.rs/rubrike/Ekonomija/Pod-lupom-revizora-svaki-javni-dinar.lt.html>>.

- „Sretenović: Nezadovoljan sam zbog malog broja presuda.“ *Politika*, 13. 9. 2012.
<<http://www.politika.rs/rubrike/Hronika/Sretenovic-Nezadovoljan-sam-zbog-malog-broja-presuda.sr.html>>.
- „Stojiljković – loša praksa – postupci tek kad odu s vlasti.“ *Politika*, 8. 10. 2012.
<<http://www.politika.rs/vesti/najnovije-vesti/StoiljkovicLos-praksa-postupci-tek-kad-odu-sa-vlasti.lt.html>>.
- „Vlada ne odustaje od sporne kupovine zgrade za 4,5 miliona evra.“ *Blic*, 27. 3. 2012.
<<http://www.blic.rs/Vesti/Tema-Dana/314108/Vlada-ne-odustaje-od-sporne-kupovine-zgrade-za-45-miliona-evra>>.

¹ „Zakon o Zaštitniku građana.“ *Službeni glasnik RS* 79/2005 i 54/2007, čl. 4; „Zakon o državnoj revizorskoj instituciji.“ *Službeni glasnik RS* 101/2005, 54/2007 i 36/2010 čl 20; „Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja.“ *Službeni glasnik RS* 120/2004 čl 30 (Poverenik se bira na period od 7 godina); „Zakon o javnim nabavkama.“ *Službeni glasnik RS* 116/08, čl. 102.

² „Zakon o državnim službenicima.“ *Službeni glasnik RS*, br. 79/2005, 64/2007, 67/2007, 116/2008 i 104/2009.

³ „Zakon o Agenciji za borbu protiv korupcije.“ *Službeni glasnik RS*, br. 97/2008, 53/2010 i 66/2011.

⁴ „Zakon o finansiranju političkih aktivnosti.“ *Službeni glasnik RS*, br.43/2011.

⁵ „Zakon o opštem upravnom postupku.“ *Službeni list SRJ*, br. 33/97 i 31/2001 i *Službeni glasnik RS*, br. 30/2010.

⁶ „Zakon o državnoj revizorskoj instituciji.“ *Službeni glasnik RS*, br. 101/2005, 54/2007 i 36/2010.

⁷ „Zakon o javnim nabavkama.“ *Službeni glasnik RS*, br. 116/2008,

⁸ „Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja.“ *Službeni glasnik RS* 120/2004, 54/2007, 104/2009 i 36/2010.

⁹ „Zakon o zaštiti podataka o ličnosti.“ *Službeni glasnik RS* 97/2008 i 104/2009.

¹⁰ „Ustav RS.“ *Službeni glasnik RS* 98/2006, član 138.

¹¹ „Zakon o zaštitniku građana.“ *Službeni glasnik RS* 79/2005 i 54/2007.

¹² „Saopštenje DRI, 20. 2. 1012. godine. <<http://www.dri.rs/cir/mediji/saopstenja-za-javnost/77--20-2012-.html>>.

¹³ „Sretenović: Nezadovoljan sam zbog malog broja presuda.“ *Politika*, 13. 9. 2012.
<<http://www.politika.rs/rubrike/Hronika/Sretenovic-Nezadovoljan-sam-zbog-malog-broja-presuda.sr.html>>.

¹⁴ Zaštitnik građana. „Redovan godišnji izveštaj za 2011. godinu.“ 2011: 111.
<<http://www.zastitnik.rs/attachments/Redovan%20godisnji%20izvestaj%20Zastitnika%20gradjana%20za%202011%20godinu.doc>>.

¹⁵ Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti. „Godišnji izveštaj za 2010. godnu.“ <<http://www.google.rs/url?sa=t&rct=j&q=izvestaj%20poverenika%202010&source=web&cd=1&cad=rja&ed=0CCAQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.poverenik.rs%2Fyu%2Fo-nama%2Fgodisnji-izvestaji%2F1018-izvestaj-poverenika-za-2010-godinu.html&ei=GshAUMvjDNDesgaWnoHQAg&usq=AFQjCNHNe3uQ54Yv413XsE1J-d4oAWA9CA>>.

¹⁶ DRI. „Saopštenje 20. februar 2012. godine.“ 20. 2.2012. <<http://www.dri.rs/cir/mediji/saopstenja-za-javnost/77--20-2012-.html>>.

¹⁷ BCBP. „Odgovor na upitnik Beogradskog centra za bezbednosnu politiku upućen Agenciji za borbu protiv korupcije.“ 19. 3. 2012.

¹⁸ Videti saopštenje Agencije <http://www.acas.rs/sr_cir/praksa-agencije/odluke-odbora/728-agencija-podnelakrivicnu-prijavu-protiv-sutanovca.html>.

¹⁹ „Stojiljković – loša praksa – postupci tek kad odu s vlasti.“ *Politika*, 8. 10. 2012. <<http://www.politika.rs/vesti/najnovije-vesti/StoiljkovicLosa-praksa-postupci-tek-kad-odu-sa-vlasti.lt.html>>.

²⁰ BCBP. „Odgovor na upitnik Beogradskog centra za bezbednosnu politiku upućen Komisiji za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki.“ 12. 3. 2012.

²¹ Stranica sa rešenjima Komisije. <<http://www.kjn.gov.rs/odluke.html?vrstaOdlukeId=0&searchNarucilac=%D0%9C%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE&position=0>>.

²² Tri uredbe koje definišu posebne nabavke za MO, MUP i BIA: „Uredba o sredstvima za posebne namene.“ *Službeni glasnik RS*, br. 29/2005; „Uredba o sredstvima posebne namene.“ *Službeni glasnik RS*, br. 82/2008 i „Uredba o određivanju sredstava za posebne namene za potrebe Bezbednosno-informativne agencije.“ *Službeni glasnik RS*, br. 21/2009.

²³ Zaštitnik građana. „Izveštaj o preventivnoj kontrolnoj poseti Zaštitnika građana bezbednosno informativnoj agencijisa preporukama i mišljenjima.“ 13. 3. 2010. <http://www.ombudsman.rs/attachments/791_761_izvestaj%20finalprint.doc>.

²⁴ BIA. „Obaveštenje Bezbednosno-informativne agencije o postupanju.“ 14. 4. 2010. <http://www.ombudsman.rs/attachments/791_odgovor%20BIA%20o%20postupanju.pdf>.

²⁵ Zaštitnik građana. „Odluka o određivanju poslova kontraobaveštajne zaštite saveznih organa i organizacija koje neposredno vrši Služba državne bezbednosti u Saveznom sekretarijatu za unutrašnje poslove je zastareo propis koji nikada nije objavljen, utvrdio je Zaštitnik građana.“ 28. 12. 2011. <http://www.ombudsman.rs/attachments/1678_1966-10%20%20preporuka%20BIA.doc>.

²⁶ Zaštitnik građana. „Zaštitnik građana utvrdio propuste u radu Vojnoobaveštajne agencije Ministarstva odbrane.“ 20. 3. 2012. <http://www.ombudsman.rs/attachments/2220_Preporuka%20VOA.doc>.

²⁷ „Vlada ne odustaje od sporne kupovine zgrade za 4,5 miliona evra.“ *Blic*, 27. 3. 2012. <<http://www.blic.rs/Vesti/Tema-Dana/314108/Vlada-ne-odustaje-od-sporne-kupovine-zgrade-za-45-miliona-evra>>.

²⁸ „Pod lupom revizora svaki javni dinar.“ *Politika*, 27. 8. 2012. <<http://www.politika.rs/rubrike/Ekonomija/Pod-lupom-revizora-svaki-javni-dinar.lt.html>>.

²⁹ „Odgovor na upitnik Beogradskog centra za bezbednosnu politiku upućen Državnoj revizorskoj instituciji.“ BCBP, 29. 3. 2012.

³⁰ Agencija za borbu protiv korupcije. „Saopštenje povodom Uputstva za pripremu budžeta za 2011. godinu.“ 10. 9. 2010. <http://www.acas.rs/sr_lat/aktuelnosti/191-saopstenje-povodom-uputstva-za-pripremu-budzeta.html>.

³¹ Marko Milošević. „Kako da izgrade integritet nezavisne institucije koje se bore protiv korupcije u Srbiji?“ BCBP, septembar 2011. <http://www.bezbednost.org/upload/document/milosevic_2011_kako_da_izgrade.pdf>

³² „Poslovi Đelićeve verenice (I) – BIA tajno kupuje nameštaj.“ *Pištaljka*, 22. 2. 2012. <<http://pistaljka.rs/home/read/195>>.

³³ „Uredba o određivanju sredstava za posebne namene za potrebe Bezbednosno-informativne agencije.“ *Službeni glasnik RS*, br. 21/2009.

³⁴ Rešenje Komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki protiv „Vojvodna Investment Promotion“, gde se firma Ktitor žali na firmu Nitea (Đelićeve verenice). <http://pistaljka.rs/public/fck_files/file/ivanninic/resenje%20%204%2000%20327%202011.pdf>.

³⁵ „Odgovor na upitnik Beogradskog centra za bezbednosnu politiku upućen Agenciji za borbu protiv korupcije.“ BCBP, 19. 3. 2012.

³⁶ „Zakon o prekršajima.“ *Službeni glasnik RS*, br. 101/2005, 116/2008 i 111/2009, član 76, stav 1.

³⁷ „Odgovor na upitnik Beogradskog centra za bezbednosnu politiku upućen Državnoj revizorskoj instituciji.“ BCBP, 29. 3. 2012.

³⁸ Agencija za borbu protiv korupcije. „Pravilnik o zaštiti lica koje prijavi sumnju na korupciju.“ <http://www.acas.rs/images/stories/Pravilnik_o_zastiti_uzbunjivaca.doc>.

³⁹ Status *lex specialis* ima Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja u svim oblastima koje se odnose na slobodan pristup informacijama. Tako, na primer, odredba iz člana 5 Zakona o policiji, po kojoj se informacija daje građanima ako za nju postoji opravdan razlog, ništavna je, jer se Zakonom o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja tvrdi da za traženje informacije ne treba da postoji nikakav razlog.

⁴⁰ „Saopštenje Poverenika od 4. jula 2012. godine.“ <<http://www.poverenik.org.rs/ysaopstenja/1383-poverenik-pocinje-sa-izradom-modela-zakona-o-zastiti-uzbunjivaca.html>>.

⁴¹ „Rezolucija parlamentarne skupštine Saveta Evrope 1729.“ <<http://assembly.coe.int/main.asp?link=/documents/adoptedtext/ta10/eres1729.htm>>.

⁴² Agencija za borbu protiv korupcije. „Pravilnik o zaštiti lica koje prijavi sumnju na korupciju.“ <http://www.acas.rs/images/stories/Pravilnik_o_zastiti_uzbunjivaca.doc>.

⁴³ „Bojana Bokorov: kako sam ja to zaštićena?“ *Pištaljka*, 7. 6. 2012. <<http://pistaljka.rs/home/read/230>>.

⁴⁴ Information Commissioner Republic of Slovenia, *Competencies*, <<https://www.ip-rs.si/index.php?id=235>> 12. 10. 2012.

⁴⁵ „Odgovor na upitnik Beogradskog centra za bezbednosnu politiku upućen Povereniku.“ BCBP, 5. 3. 2012. godine.

REPUBLIKA
SRBIJA
AGENCIJA
ZA BORBU
PROTIV
KORUPCIJE

Publikacija je objavljena uz podršku Agencije za borbu protiv korupcije u okviru projekta „Mapa rizika od korupcije u sektoru bezbednosti“. Stavovi autora izneti u tekstu ne odražavaju nužno mišljenje Agencije.